

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Вяра Кюрова

върху дисертационен труд за присъждане на образователно-научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“, професионално направление 3.7. Администрация и управление, на тема:

„Възможности за развитие на конкурентния потенциал във фармацевтичната индустрия в България“,

разработен от докторант в редовна форма на обучение

Светлана Руменова Тимофеева

Рецензията е изготвена съгласно заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 3276/13.12.2017 г.

I. Кратки биографични данни

Светлана Тимофеева е родена през 1989 г. Тя завършва висшето си образование в Югозападен университет „Неофит Рилски“, където през 2013 г. придобива бакалавърска степен по „Стопанско управление“. През 2014 г. се дипломира като магистър по управление и развитие на човешките ресурси в стопанския сектор в Стопанския факултет на същия университет. Участва в научноизследователски проекти перманентно от 2015 до 2017 г. като член на изследователски екип и реализира публикации (статии и доклад).

През 2015 г. Светлана Тимофеева е приета за докторант в редовна форма на обучение по докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“ към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ в Стопанския факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“ - Благоевград.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за разглеждане дисертационен труд е посветен на актуален и значим за обществено-икономическата практика проблем, а именно изследването и оценяването на конкурентния потенциал на фармацевтичната индустрия в България с цел да се очертаят възможностите за неговото развитие.

Дисертационният труд е в обем от 220 страници. Допълнително още 69 страници са отделени за приложенията към него, които са представени коректно.

Разработката е правилно структурирана и балансирана - включва увод, обосноваващ актуалността и значимостта на темата на изследването, три глави, заключение, списък на литературните източници и приложения.

За оформянето на възгледите на докторантката по разглеждания проблем съществено значение имат ползваните (съобразно изискванията за научна коректност) литературни източници – техният списък включва 200 заглавия, като от тях 187 заглавия са на български и чуждестранни автори и 13 са Интернет източници. Използваната литература е достатъчно разнообразна и коректно фокусирана към изследвания научен проблем.

Основната изследователска теза е, че „Ефективното развитие на конкурентния потенциал на предприятията от фармацевтичната промишленост е важна предпоставка за повишаване на конкурентоспособността им и за нарастване на продажбите, респективно на приходите от продажби, както и на финансовия резултат от дейността”. Приемам така определената изследователска теза – формулирана е прецизно и е пряко насочена към обекта на изследването – „конкурентния потенциал на предприятията от фармацевтичната индустрия в България”, а предметът акцентира на изследване „възможностите за развитие на конкурентния потенциал на предприятията от фармацевтичната индустрия в България”. Целта на дисертационния труд „да се оцени конкурентния потенциал на фармацевтичната индустрия в България и да се изведат възможности за неговото развитие” е в съответствие с реалните потребности на фармацевтичните предприятия. За реализацията на целта докторантката формулира следните изследователски задачи: дефиниране на същността и съставните елементи на конкурентния потенциал и обосноваване на значението му за повишаване нивото на конкурентоспособност на фармацевтичните предприятия в България; доказване на влиянието на конкурентния потенциал върху нивото на конкурентоспособност на предприятието; извършване на оценка на конкурентния потенциал на фармацевтичните

предприятия в България; установяване на възможностите за развитие на конкурентния потенциал на фармацевтичните предприятия.

Използваните методи за изучаване на проблема са подходящи за конкретното изследване – метода на сравнение, анализ и синтез, метода на групировката, табличен и графичен метод, методи за разкриване на структура, динамика и териториално разположение на изследваните предприятия, интегрални методи за изчисление на нивото на конкурентоспособност и конкурентен потенциал на предприятието, модел на Дюран за оценка на платежоспособността. Разработена е методика за изучаване на проблема и изследването е методически издържано.

Като цяло дисертационният труд се отличава с прецизност, логическа последователност, задълбоченост на изследването и стремеж да се разглеждат проблемите в комплекс, в тяхната взаимна връзка и зависимост.

Уводът задълбочено и аргументирано разкрива актуалността на темата на дисертационния труд.

Първа глава поставя акцент върху теоретико-методологическите въпроси на конкуренцията, конкурентоспособността и конкурентния потенциал на предприятието.

В нея на основата на задълбочено проучване на литературни източници се анализират различни становища за същността на конкуренцията и конкурентоспособността. Специално внимание се отделя на подходите за определяне на понятията „конкуренция” и „конкурентоспособност”. Докторантката предлага свои оригинални определения за конкуренция и конкурентоспособност. Изяснени са факторите, влияещи върху конкурентоспособността. Изведени са ключовите фактори за успех във фармацевтичната индустрия.

Логично в изложението се акцентира върху конкурентните предимства. Изведена е връзката между конкурентните предимства, конкуренцията и конкурентоспособността.

Оценени и систематизирани са теоретичните виждания в предметната област на конкурентния потенциал и са доразвити и обогатени основни методологични постановки на тяхното формиране. Необходимо е да се отбележи, че докторантката формулира свое определение за конкурентния потенциал, което намираме за удачно. Обстойно са разгледани структурата и елементите на конкурентния потенциал. Изяснена е ролята на конкурентния потенциал за формиране на конкурентни предимства и конкурентоспособност. Правилно вниманието на докторантката е

насочено към конкурентната стратегия като възможност за развитие на конкурентния потенциал.

Втора глава заслужава висока оценка, защото в нея е представена методика за оценка и сравнителен анализ на конкурентния потенциал на предприятията от фармацевтичната промишленост. Вниманието е фокусирано върху подходите и методите за оценка на конкурентния потенциал на предприятието. Разработена е методика за оценка на конкурентния потенциал. Представени са и алгоритми на процесите на анализиране на отрасъла и на конкурентите. Предложен е подход за разкриване на възможностите за развитие на конкурентния потенциал на фармацевтичните предприятия в България.

В трета глава се доказва, че освен доброто познаване на теоретико-методологичните въпроси на разработваната тема и свое критично отношение и позиция, докторантката може на практика да оцени конкурентния потенциал на предприятията от фармацевтичната промишленост. Тази глава има основно значение в дисертационното изследване. Тя се отличава със задълбочени анализи на отрасъла, конкурентите и конкурентния потенциал на предприятията.

Изводите и оценките в тази глава се основават на официални статистически данни от НСИ, данни от годишните финансови отчети на фармацевтичните предприятия, публикувани в Търговския регистър или на сайтовете на фирмите и отчети за дейността на фирмите.

Анализите и характеристиките имат висока научна и приложна стойност от гледна точка разширяването на знанието в тази област и извеждане на практически проблеми, свързани с развитието на конкурентния потенциал. Важно приносно значение имат разработеният модел за възможностите за развитие на конкурентния потенциал на предприятието и изведените препоръки за подобряване на влиянието на отделните фактори върху равнището на конкурентния потенциал.

Направените в края на всяка от трите глави изводи представляват ясно изразено обобщение на представените становища и резултатите от проучванията, изразяват мнението на автора и акцентират върху някои въпроси с базов характер.

В заключението на дисертационния труд е направено обобщение на резултатите от проведеното изследване, на тази основа са формулирани насоки за бъдещи изследвания.

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси

Рецензията на дисертационен труд представлява самостоятелно научно-практическо изследване, актуално и значимо за управленската теория и практика. Формулираните от автора приноси могат да бъдат обособени в две основни групи - с научно-теоретичен и научно-приложен характер.

Приноси с научно-теоретичен характер:

- Доразвити и конкретизирани са основни теоретични концепции, свързани с конкуренцията, конкурентоспособността и конкурентния потенциал на предприятието.
- Изведени са факторите за конкурентоспособност и формиране на конкурентното предимство.
- Доказана е докторската теза, че ефективното развитие на конкурентния потенциал на предприятията от фармацевтичната промишленост е важна предпоставка за повишаване на конкурентоспособността им и за нарастване на продажбите, респективно на приходите от продажби, както и на финансовия резултат от дейността.

Приноси с научно-приложен характер:

- Разработена е методика за анализ, оценка и разкриване на възможностите за повишаване на конкурентоспособността и конкурентния потенциал на индустриалните предприятия от фармацевтичния сектор.
- Разработен е модел за възможностите за развитие на конкурентния потенциал на предприятието.
- Изведени са практически проблеми и са установени възможности за развитие на конкурентния потенциал на фармацевтичните предприятия като предпоставка за повишаване на конкурентоспособността. На тази база е обогатено знанието в тази област.

Основните приноси разкриват точно извършеното по дисертационния труд и са лично дело на автора. Справката за приносите отразява конкретните постигнати научни и приложни резултати.

Докторантката е успяла да реализира поставените цел и задачи. Разработеният дисертационен труд разкрива нейните изследователски качества. Той е самостоятелна разработка, с висока стойност и оригинален научно-приложен характер, с добра перспектива по отношение на конкретното практическо приложение и задълбочаване на изследователската дейност.

IV. Публикации, свързани с дисертационния труд

Резултати от разработваните в дисертационния труд проблеми са представени в 6 публикации, което е предпоставка за осигуряването на тяхната известност сред научната общност.

V. Автореферат и справка за приносите

Разработеният автореферат е в обем 44 страници, отговаря на изискванията и съответства точно на съдържанието на дисертационния труд. Справката за приносите отразява конкретните постигнати научни и приложни резултати.

IV. Критични бележки и препоръки

Имайки предвид актуалността на проблема и потенциала на идеите на докторантката ѝ препоръчвам да запознае мениджърите на предприятията от сектора с разработения от нея модел за възможностите за развитие на конкурентния потенциал на предприятието.

Полезно ще бъде докторантката да продължи изследванията си в областта на конкурентния потенциал, особено обогатяване в частта методи и модели с оглед предлагане на решения за повишаване на конкурентоспособността.

V. Заключение

Докторантката притежава изследователски качества, което е видно, както от представената разработка, така и от публикациите, свързани с нея.

Предложената разработка е сериозен изследователски труд, който заслужава висока оценка. Той съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

На основата на безспорните научни приноси и съществената научно-приложна значимост на дисертационния труд изразявам своето положително становище и предлагам на членовете на почитаемото научно жури на **Светлана Тимофеева да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” по научната специалност “Икономика и управление (индустрия)”**.

10.01. 2018 г.
Благоевград

Рецензент:
(доц. д-р В. Кюрова)